

החברותא

החברותא בשאנן פנימי לחברים גליון מס' 696 בס"ד ערש"ק פר' תולדות א' דר"ח כסלו תשפ"ג

פנינים יקרים

ואלה תולדות יצחק בן אברהם, אברהם הוליד את יצחק (כה, יט) כל המפרשים תמחו על יתור זה אברהם הוליד את יצחק, ונראה לפע"ד הנכון הנאמר בפסוק זה ספר תולדות אדם שעל ידי התורה יוכל להשתנות המזל להוליד אף שמצד המזל הוא עקר כאברהם אבינו שהיה עקר ובכח התורה שנתוסף לו "הא" והוא חמשה חומשי תורה נשתנה מזלו, מזה נמשך ונשתרש בזרעו, וזהו ויעתר לו ה' והבן. (דגל מחנה אפרים)

ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק (כה, יט) יש בנים המתביישים באבותיהם כמו אברהם מאביו תרח ויש אבות שמתביישים מהבנים כמו יצחק מבנו עשו, אך אברהם התגדל בבנו יצחק ויצחק נתגדל באביו אברהם, וזהו ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק, אבות ובנים נתגדלו אלו באלו. (ילקוט שמעוני)

ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו וגו' ויעתר לו ה' ותהר רבקה אשתו (כה, כא) יש בזה דברים עמוקים על דרך שאמר אא"ז נ"ע כי כל הדברים הם באים מהשכינה כביכול וכל החסרונות שיש לאדם יבין שהם חסרון השכינה כביכול וכו' לכן כל התפילות צריך להתפלל שתתמלא חסרון השכינה כביכול וממילא יתקון חסרונו. (דגל מחנה אפרים)

ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו כי עקרה היא (כה, כא) איתא בגמ' (יבמות סד) זה עומד בזוית ומתסלל וזו עומדת בזוית זו ומתפללת, הגמרא מדייק שכל אחד עמד בזוית מול השני, כי כך משפיעים הצדיקים. (ר"ן)

ויקרא שמו יעקב (כה, כו) שהוא מרמז ויקרא שמו של הקב"ה היינו מי הוא שיכול לקרוא ה' יתברך ברוך הוא? יעקב! היינו מי שהוא ממדרגת אמת כמו שכתוב (תהלים קמה) קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת והבן. (דגל מחנה אפרים)

ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו כי עקרה היא ויעתר לו ה' (כה, כא) דרשו חז"ל לו ליצחק ולא לה לרבקה לפי שאינו דומה תפלת צדיק בן צדיק לתפלת צדיק ורשע, הא למדת כי לצד היות לו אב צדיק נתרצה ונתן לו בנים ושלא ישמע שמשום הברכה שנתנו לרבקה: את היי לאלפי רבבה זכתה ונתעברה אלא רק התפלות של יצחק. (אור החיים)

כי עקרה היא (כה, כא) דרשו חז"ל (יבמות סד) מפני מה נעקרו האמהות מפני שהקב"ה מתאוה לתפילתן של צדיקים, מכאן יש ללמוד עוד על כח התפלה שהיא גדולה מאד ובכחה לשנות את הטבע, מטעם זה הזכיר הלשון ויעתר ולא אמר בלשון ויתפלל או ויצעק וכד', כאמרם ז"ל (מסכת סוכה יד) למה נמשלה תפילתן של צדיקים לעתר, מה עתר זה מהפך הגורן הזה ממקום למקום כך תפילתן של צדיקים מהפכת דעתו של הקב"ה מן הקצה. (רבנו בחי)

ויתרוצצו הבנים בקרבה (כה, כב) פרש"י מתרוצצים זה עם זה ומריבים בנחלת שני עולמות רבקה סברה שולד אחד בכמנה שח"ו יש בו שתי רשויות אמרה למה זה אנכי ותלך לדרוש ה' היינו לדרוש אחר מציאות ה', נאמר לה שני גוים בכמנך היינו שני ילדים אחד עובד ה' ואחד עובד ע"ז ולעולם ה' אחד ואין זולתו. (כלי יקר)

וידו אוחות בעקב עשו (כה, כו) עשו החשיב דברים חשובים בלבד ואילו יעקב ידו אוחות בעקב עשו מקיים מצוות שהאדם דש בעקביו, כמש"כ והיה עקב תשמעון תקיימו מצוות שאדם דש בעקביו - תשמעון, וכן אמרו חז"ל הוה מקיים מצוה קלה כבחמורה (אבות) שאין אתה יודע מתן שכרן של מצוות. (מפרשים)

שיחת קודש ממורנו ורבנו זיע"א

פאשק שיחת אל"ר פרא"ש זיע"א ז' כסליו תשל"ז

ז

הרבש"ע הוא מציאות של מה והי'מה' שלו ירד דרגה ל'אנוש', והוא אמר עליו "מה אנוש כי תזכרנו" (תהלים ח, ה).

הוא ברא את עצמו בבחינת אדם שהוא בחינת "תוהו ובהו" (בראשית א, ב) שזה אור וחושך משמשים בערבוביא, וכי איך יכולים אור וחושך בערבוביא, וכי אפשר לשמש בכתר אחד אור וחושך?

אלא זה בכדי לסבר את האוזן, להראות לנו את המציאות שאליה אנו צריכים להגיע. זאת אומרת שבן אדם צריך תמיד להיות בערבוביא אור וחושך ביחד, מה זה אור וחושך? שתמיד הוא בדבקות ותמיד הוא בפחד שלא יפול, אם וכאשר הוא במציאות חושך עליו לדעת שהחושך זה עוד לא הסוף, מפני שהאור והחושך זה דבר אחד. ואם בן אדם חי את החושך שלו עם המציאות 'מה' שלו אז הוא חי בערבוביא ומן החושך שלו הוא מוצא את האור - "יתרון האור מן החושך" (קהלת ב, יג).

כי אדם שחי בבחינת "מה", אזי כמו שהתינוק חי עם האמא שלו ככה גם הוא חי עם האור. אם אני שרוי בחושך כיצד יש לי אור? מאיפה יש לי את החכמה לדעת את הפשט בגמרא? ואיך עזרתי לאותו אדם שהיה בצרות גדולות כאלו? בהכרח שיש מציאות של אור ואני הייתי רק הסיבה. כאשר אני חושך, אז יתרון האור - מהחושך, מהחושך שלי אני יודע שיש אצלי יתרון האור. מה"מה" שלי אני יודע שיש בי מציאות עליונה של "מה אנוש כי תזכרנו".

וכשמשה רבינו אמר "ונחנו מה" (שמות טז, ז), קרא עליו השי"ת "לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא" (במדבר יב, ז), היינו שמחמת הביטול הגמור היתה כל מציאותו וכוחותיו ממציאות הבורא, מבחינת "מה" הנעלם, ואז "בכל ביתי נאמן הוא" שכביכול נעשית ידו כידו.

הקב"ה צמצם את עצמו וברא את עצמו בבחינת 'אדם', וכאשר האדם מהפך את עצמו לבחינת "מה", הוא חוזר לבחינת "בכל ביתי נאמן הוא". זה לעומת זה. כמו התינוק שחי ע"י האמא, והבהמה שמונהגת ע"י האדם, כך האדם שהוא "מה" הוא מונהג ע"י "מה אנוש כי תזכרנו".

ח

וכשאדם חי במצב כזה אז הוא מגיע ל"יתרון האור מן החושך". הרי בתוהו ובהו האור והחושך משמשים בערבוביה, אז איך יש לו אור? מהיכן בכלל מגיע האור? התשובה היא שבאמת אין שני דברים 'חושך' ו'אור', אלא החושך גופו הוא האור. כשאדם חי דווקא במציאות חושך - זה גופא האור. בגלל שאז האדם נאחז באמא והוא לא חושב שיש לו חכמה. וכאשר הוא לומד גמרא, ולפניו על השלחן ערמה של עשרים ספרים והוא מחפש את בהירות הפשט בגמרא, הוא לא חושב שיש לו חכמה. הפשט מגיע מהגמרא, לא ממנו. אין לזה שייכות איתו כלל. זוהי מציאות האור.

מתי אין לו שייכות לפשט, ולמפרשים שהסבירו לו את שלימות בהירות הפשט - מתי שהוא בערבוביה. יתרון האור - היינו

שיחת קודש ממורנו ורבנו זיע"א

שבֹּר, וממילא אין "לב נשבר ונדכה אלוקים לא תבזה" (תהלים נא, ט), מפני שהלב שלו זה לב גאווה, ו"אין אני והוא יכולים לדור בכפיפה אחת" (סוטה ה.).

ט

זאת היא הצרה שבגינה הגלויות שלנו עד הלום. מפני שרשב"י אמר "ראיתי בני עליה והם מועטים" (סוכה מה:). אלו שהגיעו ל"כגמול עלי אמו" (תהלים קלא, ב), "בהמות הייתי עמך" (שם עג, כב), הם היו מועטים. וכיון שהיו מועטים, אז במשך הדורות זה התמעט עוד יותר, ונשאר רק התורה. אבל איזה תורה נשאר, לא "יגעתי באנחתי", שמתוך יגיעה ומתוך עמל הוא מוצא את האחדות. אלא מתוך ידיעה. יש לו ידיעת התורה. הוא יודע את הפסק הלכה, הוא יודע טוב את הפשט, הוא מתרץ תירוץ שכולם מתפעלים, מפארים ומהללים ומשבחים אותו, שהוא הגיע לידיעת התורה. אבל אין לו עמל התורה, שזה עמל להגיע לאחדות, להכרה שלא הוא המציאות - "לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא". מה זה "בכל ביתי נאמן הוא", שהוא חי עם השגות במציאות "יגעתי באנחתי". ואז הוא לא מפורסם, והספרים שנערמים על השלחן עם הגמרא, והפשט שעזרו לו המפרשים שעבדו עם עצמם עם יגיעה - "יגעתי באנחתי" - זה לא הוא. אבל אצל מי שיש לו רק ידיעת התורה כל זה לא קיים, יש לו ידיעת התורה, הוא יודע בדיוק איפה זה נמצא, אבל איפה נמצא המציאות שעזר לו - זה יש לו רק בידיעה, לא ב"יגעתי באנחתי".

המשך יבוא אי"ה

הגמרא והפשט - זה מהחושך שלו. נמצא שהחושך גופו זהו האור. מתי, כשהוא בבחינת חושך. כי אז כמו שהתינוק חי עם האמא, כך "מה" חי עם "מה".

אבל אם אדם חי בדיוק להיפך, שהוא לא "מה". רק "אני הבנתי", "אני עזרתי", ו"אני" ו"אני"... אז אין את "זה לעומת זה", ואז יש חורבן. השכינה שהיא "מה אנוש" נמצאת בגלות, כי לא מזכירים אותה. אם מזכירים אותה, זה רק בכדי שכולם יחשבו עליו שהוא קשור. אבל האמת היא שהוא קשור רק עם ידיעה, אבל הוא לא חי במציאות הזו. וכשיש רק ידיעה אין אחדות, ואין "יגעתי באנחתי". ואז הוא כבר לא יכול להגיד "סורו ממני כל פועלי און" - פועלי און הם אלו שרוצים שאני לא אבטל למציאות - "כי שמע ה' קול בכיי, ה' תפילתי יקח", כי אין ה' פה. מכיון שאין "יגעתי באנחתי". וממילא אין גם "אשחה בכל לילה מיטתי, בדמעתי ערשי אמסה".

וכשאין אחדות, מה יש כן? יש ידיעת התורה! ידיעה ללא עמל התורה. ללא יגיעת התורה. בלי "יגעתי באנחתי". היגיעה שלו בעמל התורה היתה בשביל שהוא יהיה רשכבה"ג, שכולם יכירו שהוא המציאות של החכמה של העולם והוא עוד "משתמש בתגא" ורוצה שכולם יכירו שהוא צדיק והוא נעזר ע"י ה', וזה "משתמש בתגא" (אבות ד, ה). אך אין הוא יודע שבמצב כזה אין ה' איתו. כי אם הוא המציאות אז הוא כבר לא "מה", ואז אין אחדות, ואין יגיעת התורה, אין "אשחה בכל לילה מיטתי", כי הגדלות היא שלו לא של ה'. וכשהוא הגדול בעיני עצמו אז אין לבו

המשך פנינים יקרים

ויגדלו הנערים ויהי עשו איש יודע ציד איש שדה, ויעקב איש תם יושב אהלים (כה, כז) עשו היה דו פרצופי יודע ציד לצוד ברמיה ואיש שדה שמשמעו אדם שכל בקשתו חיות ועופות הרי שלעשו יש צד חצוני וצד פנימי, אבל כיעקב מצאנו מצב אחד איש תם יושב אהלים כל כולו שרוי בבית ה' בבית מדרשם של שם ועבר פנימי וחצוני כאחד.

ויאמר יעקב מכרה כיום את בכורתך לי (כה, לא) כיון שידע יעקב שאין נוחלין עוה"ב בלא מצוות ומעש"ט או איזה דבר שהיא זכות, אמר לעשו מכרה כיום חלק מטוב העולם הזה הנחוצי לי עבור עולם הבא ואז כולם ישבעו ויתענגו מטובך ר"ת "כיום".

ויאכל וישת וילך ויבז (כה, לד) בחמש תבות אלו רמז לחמשת העבדות שאותו רשע עשו עבר באותו יום, ויאכל - גלוי עריות שנאמר ויאכל וכו' הלחם אשר הוא אוכל, וישת זהו שהוא שופך דמים כמש"כ ודם חללים ישתה, ויקם שכפר בעיקר כמ"ש וקם העם וזנה אחרי אלהי נכר הארץ, וילך שכפר בתחיית המתים כמש"כ הנני הולך למות, ויבז היינו שהיה מזלזל בבכורה וביזה עבודתו של מקום.

ויבז עשו את הבכורה (כה, לד) לכאורה ניתן בתחילה ללמד זכות על דרך עשו משום שהיה רעב ועיף, ומחמת הסכנה מכר הבכורה, ואם אחר אכילתו היה יכול לבטל את ההסכם ע"י צעקות וכו' אבל מאחר שויאכל וישת ויקם וילך היינו שהלך בשביעות רצון או נתברר שויבז עשו את הבכורה מוכיח שלא היה מחמת רעבון אלא זלזול...

וכל הבארות אשר חפרו עבדי אביו... סתמום פלשתים (כו, טו) את הבארות שחפרו עבדי אביו ולא אביו עצמו הרי סתמום פלשתים - יכלו הפלשתים לסתום, אולם כאשר ויעתק משם ויחפור באר אחרת - שיצחק בעצמו חפר את הבאר השלישית שוב ולא רבו עליה, משום שעל מעשי יצחק אין לאיש שליטה.

(מענינה של תורה)

הקל קול יעקב והידים ידי עשו (כו, כב) לא נאמר והידים לא ידי עשו כי אם הידים ידי עשו מה בא להשמיענו? לומר שאם הקל קול יעקב שבקול יעקב חסר ואו ונקרא קל- נעשה קל כלומר שמורגשת הקלה וחולשה בקול יעקב אז שולטת בו ידי עשו אולם כאשר קול יעקב מלא ללא הקלה וחולשה אז אין ידי עשו שולטות בו.

(הגר"א)

וירח את ריח בגדיו ויברכהו ויאמר ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה' (כו, כז) פרש"י מלמד שנכנסה עמו ריח גן עדן, וצריכים להבין מדוע הדגישה התורה רק ריח בגדיו ולא ריח עצמו, ונראה בזה בדרך רעיוני לומר כי אם הצדיק חושב רק על עצמו ולא על סביבתו עדיין אינו ראוי לברכה, כשראה יצחק שריח גן עדן של יעקב מתפשט גם על הבגדים הרומזים על סביבתו שקולטן גן עדן ודאי ראוי הוא לברכה ואז ויברכהו...

(קול יהודה)

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה (כז, י) בטובת המליצה: ויצא יעקב כעצת אמו לצאת מעשו וילך חרנה לקיים עצת אביו לקחת אשה בחרן.

והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה (כ"ח, י"ב) 'סלם' בלא 'ואו' גימטריה 'סיני' דהיינו הסיבה הגורמת לאדם שישג התורה הניתנת ב'סיני' הוא העיקר הכנעה. וזהו 'מוצב ארצה' רמז להכנעה גדולה. 'וראשו' היינו הקדושה שישג עי"ז 'מגיע השמימה'. וצריך שיהיה השתוקקותו מאוד מאד שישג בקדושתו למעלה למעלה עד אין קץ ותכלית וישתוקק תמיד לאמר מתי אגיע למקום אבותי.

(נעם אלימלך)

יו"ל ע"י מערכת החברותא רח' עדני 3 ירושלים 91050

☎ 02 - 5829688 פקס: 02 - 5325477

ניתן לקבל במייל: av5829688@gmail.com ת.ד. 5080 ירושלים

לעילוי נשמת מוה"ר ר' אשר ב"ר אריה מרדכי זצ"ל זי"ע

